Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se
kn.nim.remisser@regeringskansliet.se

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till en förordning om innovation, European Innovation Act (EIA) Er referens KN2026/01835

Sammanfattning

Region Norrbotten tillstyrker i huvudsak Europeiska kommissionens förslag till European Innovation Act (EIA). Vi delar ambitionen att stärka Europas förmåga att omsätta forskning och innovation i kommersiella och samhälleliga lösningar. Särskilt positivt är ambitionen att skapa bättre förutsättningar för innovationsdriven offentlig upphandling och att utveckla gemensamma europeiska strukturer för att värdera, kommersialisera och finansiera immateriella tillgångar.

Nyttan av den inre marknaden för innovation måste komma alla aktörer till del, oavsett var de finns, hur stora de är och hur stark innovationskapacitet de har. Det gäller inte minst länet. Här finns starka forsknings- och innovationsmiljöer, men också långa avstånd, små kommuner och företag samt begränsad tillgång till specialistkompetens och riskkapital.

Region Norrbotten vill därför framhålla behovet av:

1. ett tydligt territoriellt perspektiv i genomförandet av EIA
2. särskilda insatser för små och medelstora företag (SME)
3. proportionerliga regler och stöd för mindre offentliga köpare
4. stärkt regional kapacitet för innovations- och FoU upphandling (upphandling av forskning och utveckling)
5. stöd för universitet och forskningsbaserade företag som vill kommersialisera immateriella rättigheter (IP)
6. en koppling mellan EIA, sammanhållningspolitiken och regionala innovationsekosystem
7. systematisk uppföljning av EIA:s regionala effekter

Med dessa kompletteringar, som beskrivs nedan, kan EIA stärka Europas innovationskraft och samtidigt ta vara på bredden och mångfalden i Europas innovationssystem.

EIA bör ha ett tydligt territoriellt perspektiv

EU:s innovationskapacitet är koncentrerad till ett begränsat antal starka innovationsmiljöer. Samtidigt finns betydande forsknings-, närings- och samhällsdrivna innovationsresurser i mindre och mer perifera regioner. Region Norrbotten anser att EIA bör genomföras med hänsyn till dessa geografiska skillnader.

Om EIA:s nya verktyg kräver stor juridisk, finansiell och administrativ kapacitet, finns en risk att de mest resursstarka innovationsmiljöerna får störst nytta av reformen. Kommissionen bör därför komplettera genomförandet med åtgärder som gör det möjligt för små och perifera innovationsmiljöer att använda verktygen på lika villkor.

Region Norrbotten föreslår att kommissionen:

- följer upp EIA:s regionala fördelningseffekter
- gör stöd- och kompetensfunktioner tillgängliga även för mindre regioner och kommuner
- kopplar genomförandet till sammanhållningspolitiken och regionala innovationsstrategier
- tar hänsyn till principen om territoriell sammanhållning när genomförandeakter, riktlinjer och stödinsatser utformas

SME måste få verklig, inte bara formell, tillgång till EIA

Region Norrbotten delar ambitionen att EIA ska göra det lättare för innovativa företag att få tillgång till kapital och marknader. För att det ska fungera i praktiken bör kommissionen konkretisera stödfunktionerna i artikel 32, så att små företag kan använda dem oavsett var de finns. Kommissionen bör också se till att kostnaden för professionell IP.värdering inte hindrar små företag.

Genomförandet bör ge:

- lättillgängliga tjänster för nystartade företag och SME
- utbildning och rådgivning för mindre företag
- stöd till regionala och nationella innovationsaktörer som kan fungera som mellanhänder
- särskild uppföljning av hur små företag faktiskt använder systemen för IP.värdering och finansiering

Forskning och utvecklings (FoU) upphandling bör vara tillgänglig för mindre offentliga aktörer

EIA ska inte bara bli ett verktyg för stora nationella och europeiska offentliga köpare. Region Norrbotten välkomnar förslaget om gemensamma europeiska regler för FOU.upphandling. Det kan ge offentlig sektor en starkare roll som första kund och testmiljö för innovation. För att potentialen ska nås måste även mindre kommuner och regionala aktörer kunna använda instrumentet.

Förslaget kopplar i huvudsak det nya ramverket till upphandlingar över vissa EU-tröskelvärden. Kommissionen bör analysera om tröskelvärdena passar mindre offentliga innovationsprojekt. Om de ligger kvar bör kommissionen ändå se till att det finns enkla och proportionerliga modeller för innovations. och FOU upphandling under tröskelvärdena.

Gemensam upphandling och samverkan mellan mindre offentliga aktörer bör stärkas

För länet är gemensam och gränsöverskridande FOU.upphandling särskilt intressant. Mindre offentliga aktörer har dock ofta svårt att själva bygga upp den kompetens och administrativa kapacitet som krävs.

Region Norrbotten föreslår att EIA kompletteras med stöd för:

- gemensamma regionala upphandlingsinitiativ
- gemensamma kompetenscentrum för innovationsupphandling
- standardiserade avtals. och upphandlingsmodeller
- kompetensutveckling för offentliga beställare
- att para ihop offentliga behov med innovativa företag

Då kan flera små kommuner eller regioner tillsammans skapa den efterfrågan som krävs för att nya lösningar ska kunna utvecklas och kommersialiseras.

IP-systemet måste fungera för universitet och forskningsbaserade avknoppningsbolag

Region Norrbotten ser positivt på att EIA omfattar IP som uppstår genom forskning och innovation. För att få effekt krävs en tydlig koppling mellan universitet, innovationskontor, forskare, avknoppningsbolag, investerare och industriella partner.

Kommissionen bör ge kompetenscentrumet vid EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO) i uppdrag att stödja hela kedjan från forskningsresultat till kommersialisering. Det bör bland annat omfatta:

- vägledning om IP.ägande och IP.strategi
- stöd till tekniköverföring och licensiering

- standardiserade modeller för IP.värdering
- att para ihop forskningsbaserade IP.tillgångar med företag och investerare
- stöd till universitet och regionala innovationsaktörer

Det är också viktigt att EIA inte bara skapar en marknadsplats för kommersiellt mogna IP.tillgångar, utan även hjälper fler forskningsresultat att nå den nivån.

Offentlig sektor bör bli en aktiv innovationskund

Region Norrbotten ser stora möjligheter i att EIA stärker offentlig upphandling som drivkraft för innovation. Offentlig sektor är inte bara köpare. Den kan också formulera samhällsutmaningar, skapa testmiljöer och bidra till nya lösningar.

Kommissionen bör därför komplettera EIA med stöd för utmaningsdrivna innovationsprocesser (”challenge.driven innovation processes”). I dem pekar offentliga aktörer ut samhällsutmaningar, och företag och forskningsaktörer får möjlighet att utveckla lösningar. Det är särskilt relevant inom till exempel:

- digitalisering
- energi och klimatomställning
- mobilitet
- service i glesbygd
- samhällsplanering
- resurseffektiv användning av naturresurser

Stödet bör också tydliggöra övergången från FOU och test till upphandling och införande i ordinarie verksamhet.

EIA bör kopplas tydligare till sammanhållningspolitiken och regionala innovationsekosystem

EIA bör komplettera EU:s sammanhållningspolitik, regionala innovationsekosystem och smart specialisering, inte vara ett separat system vid sidan av dem.

Regionala innovationsekosystem har en central roll när det gäller att identifiera företag, forskningsmiljöer, samhällsutmaningar och testmiljöer. Kommissionen bör därför ge regionala innovationsaktörer en tydlig roll i genomförandet av EIA.

Region Norrbotten föreslår:

- gemensamma EU.program för regional kapacitetsuppbyggnad
- stöd till regionala mellanhänder
- en koppling mellan EIA, regionala innovationsekosystem och smart specialisering
- möjlighet för regioner att utveckla regionala EIA.piloter

Region Norrbotten vill se tydlig finansiering av regional kapacitetsuppbyggnad genom relevanta EU.program och nationella program. Insatserna bör bygga vidare på befintliga innovationskontor, inkubatorer och offentliga upphandlingsfunktioner och ge kontinuitet i rådgivning och beställarkompetens.

EIA:s regionala effekter bör följas upp särskilt

Region Norrbotten föreslår att kommissionen inför indikatorer för att följa EIA:s faktiska regionala effekter. Uppföljningen bör till exempel omfatta:

- antal SME som använder EU:s verktyg för IP.värdering
- geografisk fördelning av IP.transaktioner
- tillgång till IP.baserad finansiering
- antal och geografisk spridning av FOU.upphandlingar
- deltagande av nystartade företag och SME
- antal gränsöverskridande innovationsprojekt
- effekter på investeringar, företagstillväxt och sysselsättning

Det är viktigt, eftersom mer innovationsaktivitet i EU som helhet inte automatiskt stärker innovationskapaciteten i alla delar av EU.

Johannes Sunderlin
Ordförande för Regionala
utvecklingsnämnden i Norrbotten